

KAMELEONTENS Trygghetsplan

Läsår: 2016-2017

Innehållsförteckning

1. Grunduppgifter	3
1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen	3
1.2 Ansvariga för planen	3
1.3 Vår vision	3
1.4 Planen gäller från	3
1.5 Planen gäller till	3
1.6 Läsår	3
1.7 Barnens delaktighet	4
1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet	4
1.9 Personalens delaktighet	4
1.10 Förankring av planen	4
2. Utvärdering	5
2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats	5
2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan	5
2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	5
2.4 Årets plan ska utvärderas senast	5
2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas	6
2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas	6
3. Främjande insatser	7
4. Kartläggning	10
4.1 Kartläggningsmetoder	10
4.2 Områden som berörs i kartläggningen	10
4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen	10
4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen	10
4.5 Resultat och analys	10
5. Förebyggande åtgärder	11
6. Rutiner för akuta situationer	16
6.1 Policy	16
6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	16
6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till	16
6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn	17
6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal	17
6.6 Rutiner för uppföljning	17
6.7 Rutiner för dokumentation	18
6.8 Ansvarsförhållande	18

1. Grunduppgifter

1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen

Förskolan Kameleonten som består utav tre avdelningar, Grön, Gul och Brun.

1.2 Ansvariga för planen

Utvecklingsledaren på förskolan i samarbete med övriga pedagoger och förskolechef Birgitta Fredriksson. I år ansvarade utvecklingsledaren Maria Svahn och även Erika Gustafsson och Rebecca Lado för att utforma planen.

1.3 Vår vision

På vår förskola ska varje barn utifrån gruppen få vara sitt bästa jag. På vår förskola ska alla barn känna sig trygga och inget barn ska bli diskriminerat eller utsatt för kränkande behandling enligt diskrimineringslagen.

På vår förskola ska verksamheten genomsyras av dessa värden: omtanke, respekt, glädje, nyfikenhet, kreativitet, ansvar och delaktighet

1.4 Planen gäller från

November 2016

1.5 Planen gäller till

Oktober 2017

1.6 Läsår

2016-2017

1.7 Barnens delaktighet

Barnen har deltagit genom samtal och intervjuer om trivsel och trygghet i vår miljö både inne och ute. Pedagogerna är även lyhörda för barnens ickeverbala uttryck.

1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna har gjorts delaktiga genom utvecklingssamtal där frågor runt trygghet och trivsel lyfts fram samt vid föräldramöten. Den dagliga kontakten mellan pedagog och vårdnadshavare är viktig för arbetet med trygghet i verksamheten.

1.9 Personalens delaktighet

Pedagogerna är lyhörda och närvarande och observerar löpande i verksamheten. Diskussioner om likabehandling, normer och värden i arbetslagen, på APT, studiedagar samt har tagit del av artiklar och föreläsningar. Avdelningarna har utvärderat målområdet normer och värden där likabehandling lyfts fram.

I förskolans verksamhet förs dagligen samtal mellan pedagoger och barn om hur vi förhåller oss och bemöter varandra.

1.10 Förankring av planen

Genom arbetet med barnen och hur vi samtalar och förhåller oss till likabehandling, normer och värden förankrar vi allas lika värde utifrån diskrimineringslagen. Genom diskussioner och genom att samtliga pedagoger på förskolan får ta del av och läsa planen samt komma med åsikter och tankar. Vårdnadshavare får även möjlighet att ta del av planen och komma med åsikter. Planen ska hänga synlig på varje avdelning. Planen ska även ligga på Örebro kommuns hemsida där förskolorna presenteras.

2. Utvärdering

2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Varje avdelning har utvärderat målområdet Normer och värden där arbetet med Trygghetsplanens mål lyfts fram. Här tas även vårdnadshavarnas åsikter tillvara utifrån utvecklingssamtal, enkät som vårdnadshavarna fick svara på.

2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Genom att vara lyhörda pedagoger som lyssnar in och samtalar med barnen ges möjlighet att fånga upp barnens tankar och åsikter om de åtgärder som vidtagits i verksamheten.

Pedagogerna är delaktiga genom diskussioner på avdelningen, gemensamt på APT samt genom utvärdering av verksamheten.

Förskolechefen är delaktig genom att ta del av Trygghetsplanen och utvärderingar, tagit del av enkäter samt vara med i diskussioner på APT.

Vårdnadshavarna är delaktiga genom att svara på en enkät där frågor om trygghet och trivsel tas upp.

2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Pedagogerna ska genom ha ett mer medvetet förhållningssätt arbeta mer med att uppmärksamma andra kulturer, religioner och språk på ett mer organiserat sätt. Det gör vi genom att bl.a. använda den multireligiösa almanackan samt lyfta fram några högtider som barnen kan relatera till.

Göra medvetna val av böcker där allas lika värde och olikheter lyfts fram på ett positivt sätt.

Gå trygghetsvandringar i inne och utemiljön tillsammans med barnen en gång/termin.

2.4 Årets plan ska utvärderas senast

Oktober 2017

2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Utvärdering görs på APT, i barngrupp och i vardagliga situationer samt att ta del av resultat av föräldraenkäter. Vi observerar i verksamheten och samtalar med barnen.

2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas

Pedagoger och förskolechef

3. Främjande insatser

Namn

Främja likabehandling oavsett religion eller trosuppfattning

Områden som berörs av insatsen

Etnisk tillhörighet och religion eller trosuppfattning

Mål och uppföljning

Arbeta med ett medvetet förhållningssätt där olika religioner, uppfattningar livsåskådningar och andra olikheter lyfts fram på ett positivt sätt. Vi följer upp kontinuerligt i verksamheten genom samtal och diskussioner med barn och pedagoger.

Insats

Vi ska bli bättre på att uppmärksamma fester och traditioner från andra kulturer. En idépärm ska upprättas där vi kan få inspiration om hur vi kan uppmärksamma olika kulturella traditioner.

Ansvarig

Alla pedagoger på förskolan och förskolechefen

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

Namn

Främja lika behandling oavsett kön

Områden som berörs av insatsen

Kön, könsidentitet eller könsuttryck och sexuell läggning

Mål och uppföljning

Förskolan ska göra barnen medvetna om att individer är olika och har rätt att bestämma över sin identitet.

Verksamheten i förskolan ska genomsyras av ett könsperspektiv där individen oavsett kön lyfts fram och där normativa påståenden om kön och identitet uppmärksammas, diskuteras och ifrågasätts.

Vi vill i vår verksamhet arbeta för en ökad förståelse för olika sexuella läggningar och familjebilder.

Vi följer upp kontinuerligt i verksamheten genom samtal och diskussioner med barn och pedagoger.

Insats

Vi gör medvetna val av litteratur som speglar olika könsperspektiv, sexuell läggning och familjebilder. Miljö och material har utformats utifrån barnens behov och intressen där genusperspektivet beaktats och alla erbjuds samma möjlighet till lek, nyfikenhet och kreativitet. Pedagogerna har ett medvetet förhållningssätt där material uppmuntras att användas av alla som är intresserade oavsett kön.

Pedagogerna bemöter och uppmärksammar varje barn som en individ och inte utifrån kön. Pedagogerna arbetar medvetet med hur vi samtalar och vad och hur vi säger till barnen.

Ansvarig

Alla pedagoger på förskolan och förskolechefen

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

Namn

Främjande likabehandling oavsett funktionsnedsättning

Områden som berörs av insatsen

Funktionsnedsättning och kränkande behandling

Mål och uppföljning

I vår verksamhet ska alla ha samma förutsättningar oavsett funktionsnedsättning. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering eller trakasserier på grund av funktionsnedsättning.

Vi följer upp kontinuerligt i verksamheten genom samtal och diskussioner med barn och pedagoger.

Insats

Vi arbetar för att alla barn ska ha lika möjligheter att delta och vara aktiva i verksamheten, oavsett funktionsnedsättning. Vid planering av verksamheten ska konsekvenserna för barn med olika funktionsnedsättningar beaktas. En tydlig struktur och genomtänkta rutiner finns i verksamheten som ger trygghet för barnen. Samarbete och dialog sker kontinuerligt med vårdnadshavare och vid behov specialpedagog och andra instanser.

Pedagogerna arbetar nära barnen och är lyhörda och medvetna pedagoger som är goda förebilder i bemötande och samspel.

Ansvarig

Alla pedagoger på förskolan och förskolechefen

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

Namn

Främja likabehandling oavsett ålder

Områden som berörs av insatsen

Ålder

Mål och uppföljning

Alla barn möts med hänsyn oavsett ålder och bemöts utifrån sin mognad, sina erfarenheter och behov.

Vi följer upp kontinuerligt i verksamheten genom samtal och diskussioner med barn, pedagoger och vårdnadshavare.

Insats

Pedagogerna är medvetna och visar respekt mot barnen genom att lyssna och ta deras åsikter, idéer och tankar på allvar. Pedagogerna uppmärksammar även barnens positiva sidor och uppmuntrar till lek och lärande utifrån barnets proximala utvecklingszon.

Ansvarig

Alla pedagoger på förskolan och förskolechefen

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

4. Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

Samtal och intervjuer med barn. Observationer i verksamheten och diskussioner i arbetslag.

4.2 Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder

4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Kartläggningen har utförts genom att pedagogerna har fört samtal och intervjuat barnen enskilt samt genom observationer på respektive avdelning.

Vårdnadshavarna har gjorts delaktiga genom den dagliga kontakten, utvecklingssamtal och vid föräldramöten.

4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Pedagogerna på respektive avdelning har varit delaktiga i kartläggningsarbetet genom samtal och intervjuer med barnen, observationer i verksamheten och genom diskussioner i arbetslaget och på APT.

4.5 Resultat och analys

Efter genomförd kartläggning kan vi se följande resultat:

Vi arbetar kontinuerligt med trygghetsfrågor där trivsel, trygghet, socialt samspel, normer och värden hålls levande i verksamheten utifrån vår vision om att alla barn ska få vara sitt bästa jag.

- Utemiljön – Vi har observerat och fått till oss genom samtal med barnen att flera tycker det är obehagligt att vara i lekstugan där det går att stänga dörren. I lekstugan sägs eller görs det saker som kan upplevas kränkande eller obehagliga. I lekstugan är det svårt för en pedagog att vara närvarande hela tiden och se och höra vad som händer.

- Vi har observerat att när de äldre barnen har cyklarna lämnar de ogärna ifrån sig dem och de yngre barnen törs inte ta cyklarna när de är lediga. Pedagogerna behöver vara uppmärksamma, förklara och vägleda så cyklarna används av de som vill cykla och kan känna sig trygga med det.
- Vi har uppmärksammat att belysningen är dålig på gården och flera barn känner sig otrygga när det blir mörkt ute. Vi har organiserat så de yngsta barnen inte behöver gå ut på em. när det blir mörkt.
- Vi har även uppmärksammat genom samtal med ett antal föräldrar att deras barn känner ett visst obehag att vara bakom kullen när det inte är någon pedagog där tillsammans med dom. Då de upplever att det kan hända vissa konflikter med andra barn som gör att barnen känner sig kränkt eller ett obehag.
- Vi har genom observationer, samtal med barn och vårdnadshavare uppmärksammat att barn känner sig kränkta genom verbala ord och fysiska handlingar. Pedagogerna arbetar ständigt nära barnen och vägleder i olika situationer och sammanhang.

5. Förebyggande åtgärder

Namn

Etnisk tillhörighet och trosuppfattning

Områden som berörs av åtgärden

Etnisk tillhörighet och religion eller trosuppfattning

Mål och uppföljning

På vår förskola ska alla barn oavsett etnisk eller kulturell tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning ha samma rättigheter och möjligheter. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering eller trakasserier på grund av detta.

Åtgärd

Vi möter alla barn utifrån deras bakgrund och familjeförhållanden.

Vi ska engagera tolkar för vårdnadshavarna med utländsk bakgrund vid behov.

Vid inskolning tar personalen reda på om barnets/familjens trosuppfattning kräver viss kost. Köket informeras om detta och specialkost tillgodoses.

Vi pedagoger är nyfikna och öppna för familjernas olika språk, religion och kultur.

Motivera åtgärd

Alla barn och vårdnadshavare ska mötas med samma rättigheter och möjligheter så att alla känner sig välkomna och värdefulla i verksamheten.

Ansvarig

Alla pedagoger på förskolan och förskolechefen

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

Namn

Hur ser vi på individen oavsett kön?

Områden som berörs av åtgärden

Kön, könsidentitet eller könsuttryck och sexuell läggning

Mål och uppföljning

All verksamhet på vår förskola genomsyras av ett könsperspektiv för att öka jämställdheten. Verksamheten arbetar även för en ökad förståelse för olika sexuella läggningar och familjebildningar. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering eller trakasserier på grund av detta.

Varje barn ska ha lika handlingsutrymme i alla situationer och miljöer som vi har här på förskolan. Vi pedagoger ska se varje barn som en individ och inte som en flicka eller pojke.

Vi ska ha ett könsneutralt tänk när det gäller vår miljö här på förskolan. Vi ska uppmuntra barnen att välja lek utifrån sina intressen och vad dom är nyfikna på. Vi ska reflektera över vilka benämningar vi använder oss av med barnen och med varandra.

Åtgärd

Vi arbetar för en jämställd förskola genom att beakta könsaspekten i alla beslut och i organiseringen i förskolans arbete. Vi ställer oss frågan: Vad blir/är konsekvensen för individen oavsett kön om vi gör så här?

Vi ska arbeta med att uppmärksamma normativa påståenden om kön och sexuell läggning och olika familjebilder i litteratur och sagor. Pedagogerna är medvetna om detta vid val av barnlitteratur. Samtal ska föras mellan kollegor.

Vi strävar efter att ge pojkar och flickor lika mycket tid och utrymme i samtalen. Pedagogerna använder medvetna ordal och hur vi pratar med och benämner flickor respektive pojkar.

Vi delar barnen i mindre grupper och vi tänker normkritiskt och medvetet över vilka barn som ingår i grupperna.

Samtal och diskussioner förs mellan pedagogerna hur vi ska arbeta för ett normkritiskt förhållningssätt.

Motivera åtgärd

Vi vill att alla barn ska känna sig betydelsefulla och respekterade som dem är.

Vi pedagoger vill uppmärksamma allas olikheter som en positiv tillgång och arbeta för att bryta normer genom ett normkritiskt förhållningssätt.

Ansvarig

Alla pedagogernas ansvar och förskolechefen

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

Namn

Alla barn ska känna sig trygga och inte utsättas för kränkande behandling.

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling och funktionsnedsättning

Mål och uppföljning

Alla barnen på förskolan ska känna sig trygga på alla ställen i vår miljö, både ute som inne. Barnen ska känna att de vågar göra det som de vill göra utifrån rimliga gränser. Barnen ska känna tillit och att de kan prova och göra olika saker utan att känna att de inte vågar på grund av att de blir kränkta av andra

barn på förskolan. Barnen ska känna att de törs, vill och vågar utmana sig själva i vår miljö.

Pedagogerna kommer kontinuerligt följa upp detta genom samtal med barnen om hur dom känner i olika situationer här på förskolan. Vi kommer även kontinuerligt ta upp det på APT där pedagogerna kan fatta gemensamma beslut för att ha en trygg miljö där alla barn känner sig säkra.

Vi arbetar kontinuerligt med att se alla barns möjligheter och styrkor. Vårt mål är att alla barn oavsett funktionsnedsättning ska ges möjlighet att vara delaktiga och aktiva på sina egna villkor.

Åtgärd

Pedagogerna delar barnen i mindre grupper stor del av dagen för att barnen ska bli sedda, lättare upptäcka situationer och för att skapa utrymme för samtal och diskussioner.

Vi är närvarande pedagoger som direkt agerar när vi hör något som kan uppfattas som kränkning. Genom att vi är nära barnen hjälper vi till att sätta gränser som stöd för barnen i relationen till andra barn och vuxna. Pedagogerna är med barnen och hjälper dom att sätta ord på känslor och uttryck då vissa inte har det verbala språket än.

Vi uppmuntrar barnen att säga ifrån och att säga till en vuxen om de hör något som kan uppfattas som en kränkning. Vi tycker på att det är något positivt att komma till en vuxen och säga till.

Vi genomför kontinuerligt observationer både gentemot pedagogernas förhållningssätt mot barnen och även barnens rättighet att få vara den man är och att barnen ska känna trygghet här på förskolan.

Motivera åtgärd

Genom våra observationer vi gjort upplever vi att när det blir för många barn i samma miljö känner sig en del barn otrygga och det kan då uppstå konflikter som leder till kränkande behandling mot ett eller flera barn. Ofta uppstår detta när vi pedagoger inte kan vara närvarande just då för vi inte har den möjligheten i vissa fall, t.ex. måste hjälpa ett annat barn på toa, samtala med en förälder eller när någon pedagog är borta och vi är kort om folk

Ansvarig

Alla pedagogernas ansvar.

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

Namn

Ålder

Områden som berörs av åtgärden

Ålder

Mål och uppföljning

Alla barn ska mötas med hänsyn oavsett ålder och bemötas utifrån sin mognad, sina erfarenheter och behov.

Alla barn ska utmanas i sin proximala utvecklingszon oavsett ålder, utifrån sin mognad och sina erfarenheter.

Vi följer upp kontinuerligt i verksamheten genom samtal och diskussioner med barn, pedagoger och vårdnadshavare.

Åtgärd

Pedagogerna arbetar medvetet med sitt förhållningssätt i bemötandet av barn i olika åldrar och är lyhörda för deras intressen, tankar och åsikter. Vi bygger vidare på det som fungerar och tar tillvara barnens positiva sidor.

Vi uppmuntrar barn i olika åldrar att hjälpa varandra och kan påverka verksamheten positivt genom att de yngre barnen har förebilder och de äldre barnen kan växa genom ansvar.

Vi delar barnen i mindre grupper där barnen får möjlighet att både vara tillsammans med jämnåriga och i blandade åldrar.

Motivera åtgärd

Alla barn ska känna sig trygga och vistas på förskolan utifrån sina förutsättningar. Barnen ska även utmanas utifrån sina förutsättningar och känna att de lyckas och är en viktig del i gruppen oberoende av ålder.

Ansvarig

Alla pedagogernas ansvar och förskolechefen.

Datum när det ska vara klart

Oktober 2017

6. Rutiner för akuta situationer

6.1 Policy

Förskolan Kameleonten är det nolltolerans mot att inte barnen utsätts för någon form av kränkande behandling. Vi strävar efter att alla barn ska vara trygga på förskolan, känna sig välkomna och delaktiga och att de ska få vara sitt bästa jag i verksamheten.

6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

På förskolan har vi flera olika rutiner som vi arbetar utifrån och som leder till att upptäcka och förhindra diskriminering trakasserier och kränkande behandling

- Pedagogerna på förskolan och på varje avdelning är nära barnen och har god uppsikt när barnen leker. Vi sprider ut oss och är där barnen är både i vår innemiljö och i vår utemiljö på gården.
- Vi delar in barnen i mindre grupper till stor del under hela dagen så vi har möjlighet att hinna upptäcka och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- Vi pedagoger är lyhörda och lyssnar in och varje individ och tar till oss av deras tankar, åsikter och känslor.
- Alla pedagoger agerar och markerar ifall det uppstår någon form av kränkande behandling, för vi har nolltolerans mot detta.
- Vi organiserar verksamheten utifrån varje individs behov och strävar hela tiden att barnen ska vara sitt bästa jag.
- Vi pedagoger samtalar och diskuterar hela tiden om hur verksamheten ser ut och vad som behövs förändras.

6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

Pedagogerna på förskolan stävar efter att varje barn ska känna sig trygga med alla pedagoger på avdelningen men även med alla pedagoger på förskolan, att de då ska kunna gå till vem dom vill och prata. Vårdnadshavarna har en kontaktperson som de kan vända sig till om det är något de vill ta upp, men

de kan även vända sig till någon annan pedagog på avdelningen/förskolan som dom känner förtroende för.

Telefonnummer till Kameleonten:

Grön 019-213358

Gul 019-213357

Brun 019-213356

Förskolechef Birgitta Fredriksson 019-213124

6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

Händelse som uppstår dokumenteras samma dag som den ägt rum skriftligt i en tjänsteanteckning och anmäls till förskolechefen. Förskolechefen anmäler detta i sin tur till huvudman och ansvarar för att en utredning görs på förskolan. Förskolechefen beslutar om att upprätta, eller inte upprätta ett ärende.

Om en kränkande behandling har förekommit mellan barn är det bra om samtliga pedagoger får kännedom om detta för att tillsammans kunna förbygga och förhindra kränkande behandling.

6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

Händelsen som uppstår dokumenteras skriftligt och görs en anmälan till förskolechefen

Om något barn känner sig kränkt eller blir utsatt för kränkande behandling av någon personal på förskolan i en speciell situation är det den pedagog som ser, hör eller får kännedom om detta som har skyldighet att genast göra en skriftlig anmälan till förskolechefen.

Förskolechefen är då skyldig att vända sig till förvaltningschefen som ansvarar för utredningen.

6.6 Rutiner för uppföljning

Samtliga berörda pedagoger i händelsen är ansvariga för att det sker någon form av uppföljning på situationen. Ett möte med både barnet och

vårdnadshavare ska ske inom rimlig tid efter händelsen, där alla parter får vara med och komma till tals. Förskolechefen är med vid behov.

Pedagogerna på förskolan för en diskussion om situationen/händelsen är ett återkommande mönster i verksamheten. Pedagogerna på förskolan behöver då se över rutiner och upprätta en handlingsplan som vi kontinuerligt följer upp och dokumenterar så dessa situationer inte uppstår.

6.7 Rutiner för dokumentation

Den pedagog som upptäcker en händelse är den pedagogen som ansvarar och anmäler händelsen och dokumenterar detta.

Vi pedagoger samtalar med barnen för att ta reda på vad som har hänt. Vi samtalar därefter med varandra om vilka åtgärder vi behöver göra. Vi informerar vårdnadshavare om händelsen och lyssnar in och gör de uppmärksamma på om barnen nämner situationer för dom i senare tillfällen och även ifall det blir återkommande fall. Vi observerar och dokumenterar genom att vi antecknar händelsen om det blir ett återkommande mönster. Vi diskuterar och rådfrågar förskolechefen om vilka åtgärder som krävs för just denna händelse. Dokumentationen förvaras i barnens mappar som ligger i dokumentskåpet.

6.8 Ansvarsförhållande

Det är först och främst den pedagog som varit mest involverad i händelsen som har det största ansvaret i ärendet. Dock har samtliga pedagoger på förskolan ett ansvar och ska finnas där som ett stöd tillsammans med förskolechefen, som har ett övergripande ansvar. Förskolechefen beslutar hur ärendet ska gå vidare.